

AZ IDŐHATÁROZÓ

A határozókról

- mondatrészek (a mondat alkotórészei, elemei)
- a bővítmények közé tartoznak
- a cselekvés különböző körülményeit határozzák meg
- a mondatban hullámos vonallal húzzuk alá
- szerkezeti rajzban (ágrajzban): H (nagy H betűvel jelöljük)

Figyeljük meg a mondatot!

- **1.Eszti délután rajzolt.** Kérdésekkel elemezzük azt, amit már ismerünk.
 - Mit állítunk? Rajzolt = állítmány
 - Ki rajzolt? Eszti = alany
 - **Mikor rajzolt?** Délután = időhatározó
-
- **A délután** szó kifejezi a cselekvés/történés **idejét**, a **mikor?** kérdésre felel.
 - Szó szerkezetet az állítmánnyal alkot: **délután rajzolt** (időhatározós szó szerkezet).
 - A mondatban hullámos vonallal húzzuk alá, a szó elé egy kis *i* betűt írunk.

Figyeljük meg a mondatot!

- **2.Tegnap óta nem láttalak!** Kérdésekkel elemezzük azt, amit már ismerünk.
 - Mit állítunk? Nem láttalak = állítmány
 - Ki nem látta(lak)? Én = rejtett alany
 - **Mióta nem láttalak?** Tegnap óta = időhatározó
-
- **A *tegnap óta*** szó kifejezi a cselekvés/történés **idejét**, a **mióta?** kérdésre felel.
 - Szó szerkezetet az állítmánnyal alkot: **tegnap óta nem láttalak** (időhatározós szó szerkezet).
 - A mondatban **hullámos vonallal** húzzuk alá, a szó elé egy kis *i* betűt írunk.

Figyeljük meg a mondatot!

- **3.Éjfélig tartott az ünnepi bál.** Kérdésekkel elemezzük azt, amit már ismerünk.
 - Mit állítunk? Tartott = állítmány
 - Mi tartott? A bál = alany
 - **Meddig tartott?** Éjfélig = időhatározó
-
- **Az éjfélig** szó kifejezi a cselekvés/történés **idejét**, a **meddig?** kérdésre felel.
 - Szó szerkezetet az állítmánnyal alkot: **éjfélig tartott** (időhatározós szó szerkezet).
 - A mondatban **hullámos vonallal** húzzuk alá, a szó elé egy kis *i* betűt írunk.

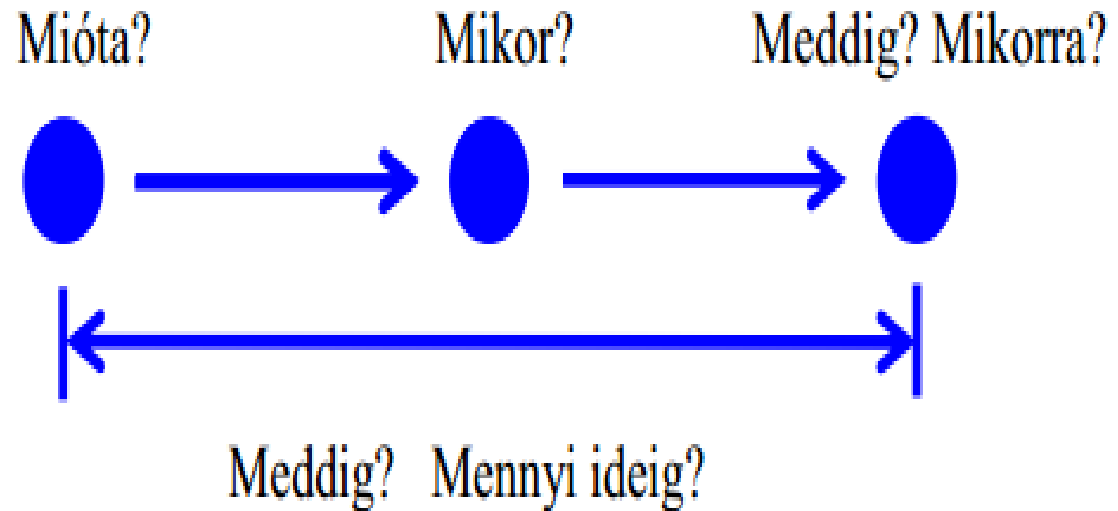
Az időhatározó fogalma

- **A cselekvés, történés, létezés idejét, időtartamát határozza meg (időtartam = mettől meddig tart a cselekvés).**
- **Jelölése**
 - a mondatban:** hullámos vonallal húzzuk alá, elé egy kis *i* betűt írunk
 - szerkezeti rajzban / ágrajzban:** *Hi*

Az időhatározó kérdései

- Kérdései:
- **Mióta? Mikor?**
- **Meddig? Mikorra?**
- **Mennyi ideig?**

IV. Az időhatározó hármass irányultsága

Az időhatározó kifejezőeszközei

VI. Kifejezőeszközei

1.) Ragos névszó

Mióta?

-tól, -től: *januártól, csütörtöktől*

Mikor?

-ban, -ben: *januárban, szeptemberben*

-on, -en, -ön: *nyáron, télen, őszön*

-kor: *ötökör, akármikor, karácsonykor*

Meddig?

-ra, -re: *januárra, szeptemberre*

-ig: *januárig*

2.) Névutós névszó

alatt: *január alatt*

előtt: *január előtt*

körül: *január körül*

túl: *januáron túl*

óta: *január óta*

közben: *szeptember óta*

kezdve: *holnaptól kezdve*

folyamán: *a tanév folyamán*

után: *január után*

hosszat: *január hosszát*

át: *januáron át*

keresztül: *januáron keresztül*

múlva: *egy év múlva*

fogva: *mától fogva*

táján: *karácsony táján*

3.) Határozószó

tavaly	ma	reggel	most	ekkor, akkor
jövőre	tegnap	délben	rögtön	valamikor
idén	holnap	délután	mindjárt	semmikor
	tegnapelőtt	délelőtt	azonnal	akármikor
	holnapután	este	örökké	néha
		éjszaka	hébe-hóba	mindig
				soha

4.) A személyes névmás határozóragos alakjai

ettől, attól: *ettől kezdve*

eddig, addig: *addig kell elkészíteni*

Nyelvtankönyv 56. oldal

1. Elemezd az alábbi mondatokat, és készítsd el az ágrajzukat!

Gyermekkoruk óta ismerik egymást.

Holnapig eláll az eső.

A hetedikesek magyarórán dolgozatot írtak.

Délután ötkor kezdődik a meccs.

Nyelvtankönyv 56. oldal

2. Írd be az első feladat időhatározós szószerkezeteit a táblázat megfelelő mezőibe!

szószerkezet	Mióta?	Mikor?	Meddig?
ragos névszó			
névutós névszó			
határozószó			

Nyelvtankönyv 56. oldal - megoldás

szó szerkezet	Mióta?	Mikor?	Meddig?
ragos névszó		magyarórán írtak, ötökor kezdődik	holnapig eláll
névutós névszó	gyermekkoruk óta ismerik		
határozószó		délután kezdődik	

Nyelvtankönyv 57. oldal

3. a) Válaszolj az alábbi kérdésekre időhatározós szó szerkezettel!

Mikor született Petőfi Sándor? _____

Mikor koronázták meg István királyt? _____

Mikor fedezte fel Kolumbusz Amerikát? _____

Mikor volt a mohácsi csata? _____

b) Szerkessz te is hasonló kérdéseket osztálytársaidnak! Dolgozz a füzetedben!

Nyelvtankönyv 57. oldal - megoldás

- 3. Válaszolj az alábbi kérdésekre időhatározós szó szerkezettel!
- -Petőfi Sándor 1823-ban született.
- -István királyt 1000-ben koronázták meg.
- -Kolumbusz 1492-ben fedezte fel Amerikát.
- -A mohácsi csata 1526-ban volt.

Nyelvtankönyv 57. oldal

4. Emlékszel-e a számnevek helyesírására? Válaszd ki a helyes írásformát, majd foglald mondatba őket! Dolgozz a füzetedben!

2020-tól *vagy* 2020.-tól 1823 január 1-jén *vagy* 1823. január 1.-jén
április 26-ára *vagy* április 26.-ára 2010 óta *vagy* 2010. óta

Nyelvtankönyv 57. oldal - megoldás

- 4. A számnevek helyesírása
- Helyes alakok:
 - -2020-tól
 - -1823. január 1-jén vagy 1-én
 - -április 26-ára
 - -2010 óta
- Mondatalkotás a füzetben: önállóan!

Tedd a táblázatba! Este jött, estére elkészül, júniustól kapható, hatkor találkozunk, két nap alatt, holnapig eláll, 2004 óta ismeri, reggelente fut

Kérdések	Mikor?	Mennyi idő alatt?	Mióta?	Mikortól?	Meddig?	Mikorra?	Hánykor?
Példák							

Tedd a táblázatba! - megoldás

Kérdések	Mikor?	Mennyi idő alatt?	Mióta?	Mikortól?	Meddig?	Mikorra?	Hánykor?
Példák	este jött, reggelen- te fut	két nap alatt	2004 óta ismeri	júniustól kapható	holnapig eláll	estére elkészül	hatkor találko- zunk

Az időhatározó - összefoglalás

Az **időhatározó** a cselekvés, történés, létezés idejét fejezi ki. Kérdései: *mikor? mióta? mettől? meddig?* stb. Mondatelemzéskor hullámos vonallal húzzuk alá, a jele **iH**.

A leggyakoribb kifejezőeszközei:

- **ragos névszó**, pl. *hétfőtől, nyolckor, estig*,
- **névutós névszó**, pl. *evés közben, nap alatt, órák hosszat*,
- **határozószó**, pl. *mindjárt, ma*.

Általában igei állítmánnyal vagy igenévvvel kifejezett mondatrészsel alkot **határozós szószerkezetet** (szintagmát).

Pl. Pénteken egy levelet talált az asztalán.

(A) = Á **időhatározós szószerkezet**

iH

hH

iH T hH

Házi feladat: nyelvtankönyv 57. oldal

5. Válaszolj egész mondattal az alábbi kérdésekre! Elemezd a mondatot aláhúzással, majd készítsd el az ágrajzokat!

Melyik hónapban van a születésnapod?

Hány órakor vacsoráztál tegnap?

Hány percet töltesz egy nap a számítógéped előtt?

Köszönöm a figyelmet! 😊

Készítette: Majlát Hermina